

PARETOVO PRAVIDLO

Scénář pro dramatickou četbu

Postavy:

- **ŽENA** — manželka, živá, pohotová, se smyslem pro praktičnost
- **MUŽ** — manžel, rád přednáší, trochu zasněný intelektuál

Večer v obývacím pokoji. Žena přepíná televizní kanály, hledá zprávy.

ŽENA: (*zasněně, zírá na obrazovku*) Copak asi dělá Bartoš? Toho už jsem dlouho neviděla.

Přepíná dál.

MUŽ: (*s malým zpožděním, aniž se odtrhne od svého*) Kterého Bartoše myslíš? Já znám dva.

ŽENA: (*lehce pohrdavě*) No určitě nemyslím toho tvého opileckého kamaráda — myslím bývalého ministra Bartoše přece. To teda bylo nefér, jak se ho zbavili. Stejně za to může Ódéeka, ty moc nerozlišují mezi byznysem a politikou... Já teda ani Piráty nemusím, připadají mi dost neschopní, úplně nekontaktní.

MUŽ: Co myslíš tím nekontaktní, ženo?

ŽENA: No, jen si vzpomeň, jak jsme s nima v Pardubicích dělali předvolební kampaň — byli zalezlí ve stanu, celou dobu na mobilech, nic jiného je nezajímalo. Takhle se politika nedá dělat, nemůžeš se před lidma schovávat. Zachránil to právě až Bartoš, když přijel. On je takovej jinej, mezi Pirátama naprostá výjimka. Chodí mezi lidmi, baví se s nima.

Krátká odmlka. Žena odloží dálkový ovladač a podívá se na muže.

ŽENA: (*s výčitkou*) Se mnou se taky bavil, pochválil mi můj účes. Kdepak, toho ty si nikdy nevšimneš. A když přijdu od kadeřnice, ještě se mě zeptáš, kde jsem byla. Z Bartoše by sis měl vzít příklad, to je osobnost. Ten jistě nekrade, jako ti ostatní politici.

MUŽ: (*smířlivě*) Asi máš pravdu, drahá, že nekrade, no určitě na to nevypadá. Ale představ si, že právě díky Bartošovi jsem na něco přišel. Musím s tebou souhlasit — je to ohromně inspirativní člověk.

ŽENA: (*překvapeně, se zvědavostí*) To mi teda pověz, jak tebe mohl Bartoš inspirovat.

MUŽ: (*usazuje se pohodlněji, zřejmě ho čeká delší výklad*) Tak poslouchej, ale musí to být trochu vědecké — ale jenom trochu. Řekl bych, že Bartošův vyhazov je krásným příkladem Paretova pravidla.

ŽENA: (*zavrčí*) Čeho že?

MUŽ: Pareto, to byl takový jeden Ital — ty máš přece taky ráda Italy, pořád se díváš na toho kuchaře, toho, no...

ŽENA: (*blahosklonně*) Emanuele Ridi se jmenuje.

(*Chvilka ticha.*)

ŽENA: Ale obávám se, že o vaření mi asi vyprávět nechceš.

MUŽ: (*potěšeně*) Uhodla jsi, drahá, ale to, co ti chci říct, je moc důležité — je to totiž můj vlastní objev.

ŽENA: (*suše*) Dobře, ale žádné přednášky o neolitické revoluci nebo něco takového, na to dneska nemám náladu.

MUŽ: Neboj, bude to rychlé... Před pár lety jsem četl takovou analýzu, kolik lidí je potřeba na zpracování jedné zásilky na České poště. Psali tam, že pošta na zpracování jedné zásilky potřebuje pět lidí...

(*Dramatická pauza.*)

MUŽ: A že nevíš, kolik lidí tu samou práci dělá v soukromé dopravní službě?

ŽENA: (*unaveně*) To tedy opravdu nevím.

MUŽ: Tak já ti to řeknu: jeden člověk. To, co na poště dělá pět lidí, v soukromé dopravě zvládne jeden člověk. Takže je to jedna ku pěti — a to přesně říkal Pareto, že vždycky 20 procent tvoří 80 procent. Třeba 20 procent zákazníků ti tvoří 80 procent tržeb, 20 procent pacientů spotřebuje 80 procent péče, 20 procent...

ŽENA: (*přeruší ho*) No a Bartoš?

MUŽ: A Bartoš provedl to samé. Řekl, že zakázku, která měla původně stát dvě miliardy, udělá za 400 milionů. A proto ho vyhodili. Vidíš — přesně jedna ku pěti.

Takže co soukromník udělá za 100, za to stát, tedy my všichni jako daňoví poplatníci, zaplatíme 500. Efektivita státu ve srovnání se soukromým sektorem je jedna ku pěti. To je nádhera, vid'?

(Natřásá se uspokojením.)

MUŽ: A na to jsem přišel úplně sám!

ŽENA: *(s rostoucím rozhořčením)* No to je nádhera, tos na to přišel. To je přece hrozná zlodějina! Už by měl přijít někdo, kdo tady udělá pořádek!

MUŽ: *(vylekaně)* Jak to myslíš, drahá? Nemyslíš snad populisty nebo extrémisty?

ŽENA: *(pevně, bez váhání)* A to si piš, že myslím — a budu je volit! A je mi jedno, jak tomu kdo říká! Prostě chci někoho, kdo tady udělá pořádek. Kdo bude řídit stát jako firmu. Takovej bordel, tahle Fialova vládní pětikolka nebo čtyřkolka, z toho za chvíli budou sánky — už toho mám dost!

MUŽ: *(spěšně, skoro prosebně)* Né, tak jsem to nemyslel. Paretovo pravidlo platí pro všechny demokratické vlády! To jako, že to lépe neumíme. Demokracie je strašně neefektivní, pomalá, taky se v ní dost krade — ale nemáš nic lepšího. Znáš přece historii. Dokud budou fungovat média, budou odhalovat ty malé podvodníky, bude tady právní stát, bude stále probíhat ten samočisticí proces, pravidelná výměna politiků...

(Nabere dech.)

MUŽ: Protože když tohle odmítneš, tak ti pak zbývá jen jediná možnost: zvolit si nějakého neomezeného vládce, toho, co všechno naslibuje, všechno umí a všemu rozumí, dostane se k moci a pak se z toho zblázní a už se ho nezbavíš. A když mu budeš vadit, tak on se zbaví tebe...

(Ticho. Muž se na ženu podívá s výrazem zranitelnosti.)

MUŽ: To bys mi přece neudělala!

ŽENA: *(po odmlce, polohlasem)* Nevím. Ještě si to budu muset rozmyslet.

(Znovu bere dálkový ovladač. Přepne kanál.)

ŽENA: *(tiše, ale s důrazem)* Ten tvůj Pareto mě ale pěkně vytočil!

Konec.

TANEC SEDÍCÍHO BÝKA

Scénář pro dramatickou četbu

Postavy:

- **ŽENA** — manželka, sleduje televizi, praktická, pohotová, nečekaně poetická
- **MUŽ** — manžel, knihomol a snílek, rád konstruuje teorie

Večer v obývacím pokoji. V televizi běží inaugurace amerického prezidenta. Žena sedí před obrazovkou, v klíně miska s brambůrky. Ruka se zastaví na půl cesty k ústům.

ŽENA: *(šeptem, ale tak, aby to bylo slyšet)* Tak už tam je zas.

Muž se podívá na obrazovku. Na ní stojí staronový americký prezident s pravou rukou vztyčenou, levou v kapse u kalhot.

ŽENA: *(nahlas, s výčitkou)* Podívej, kam až to dotáhnul. V životě nepřečet ani jednu knížku. Co tys dokázal? Nic. To máš z toho, jak jsi furt někde zašitej s knížkama, místo toho, aby ses o něco snažil, jako každěj pořádněj chlap!

MUŽ: *(trochu uraženě, trochu zasněně)* Já za to čtení nemůžu, drahá, to mě drží od dětství. Co já jen přečetl verneovek a májovek! Moji hrdinové byli kapitán Nemo, Vinnetou a Old Shatterhand. A také Sedící býk, opravdový náčelník Siouxů.

ŽENA: *(oživí se)* Myslíš ty Indiány z písničky?

Odloží misku, narovná se a zazpívá s překvapivou jistotou:

ŽENA: *(zpívá)* „Tam, kde leží Little Big Horn, je indiánská zem, tam přijíždí generál Custer se svým praporem, modrý kabáty jezdců, stíny dlouhej karabin a z indiánskejch signálů po nebi letí dým...”

MUŽ: *(dojatě)* Moc hezky to zpíváš, ženo. Bitva u Little Big Hornu. Sedící býk proti generálu Custerovi. Vždycky jsem fandil Indiánům proti zlým bělochům, přistěhovalcům.

(Odmlka, zamyslí se.)

MUŽ: Teda, ono už se dneska neříká Indiáni, spíš původní obyvatelé, ale jak si vzpomenu na Vinnetoua, tak nastoupí síla zvyku. Víš, ten Trump není původní obyvatel, je to potomek přistěhovalců. Ale on je jiný. Je tak prostý, bezelstně upřímný. Co ho napadne, hnedka ti řekne: Vyženu z USA migranty, vybuduji zeď,

zaberu Grónsko, Kanadu, Panamu, udělám tady obrovské ráj na zemi. To mu získává hodně voličů.

ŽENA: (*starostlivě*) Jen aby nehnal ty tvý Indiány z USA. I když — zahlídla jsem jednoho Indiána v jeho týmu.

MUŽ: V jakém týmu?

ŽENA: Přece jak prohrál volby a nechtěl si to nechat líbit, vyzval pak své fanoušky k útoku na ten jejich Parlament.

MUŽ: Kongres myslíš, drahá?

ŽENA: Jo, na Kongres. Tak v tom jeho týmu útočníků byl nějaký Indián.

MUŽ: Ten šaman? To určitě nebyl Indián. Původních Američanů je totiž hrozně málo. Možná až 97 procent všech původních obyvatel zahynulo v důsledku objevení Ameriky Kolumbem a jejího následného osidlování. Hlavně přistěhovalci z Evropy. Dnes už tomu říkáme genocida. Museli jsme to slovo vynalézt, abychom si usnadnili popis událostí ve dvacátém století.

(*Pauza. Muž se zahledí do dálky.*)

MUŽ: Ale řeknu ti — jakmile si někdo z Trumpovy družiny začne hrát na Indiány při rabování Kapitolu, to nebude jen tak... Že by to nějak souviselo s proroctvím Sedícího býka?

ŽENA: (*zmateně*) Jaký proroctví, co to povídáš?

MUŽ: No, náčelník Sedící býk měl prorocké nadání. Pár dní před bitvou u Little Big Hornu měl vidění. Vojáci armády Spojených států padali — vzhůru nohama, z nebe do jeho tábora. A to se taky splnilo. Siouxové slavně vyhráli, ale nestačilo to. Sedící býk mohl porazit blondatého generála Custeru v jedné bitvě, ale vyhrát válku nemohl.

(*Vstane, začne přecházet.*)

MUŽ: Začal se pak víc věnovat tanci, hlavně tanci duchů. A měl další vidění. O příchodu indiánského spasitele, který konečně zničí přistěhovalecký stát a vyžene všechny přistěhovalecké cizáky z Ameriky. Tenkrát to nevyšlo. Přistěhovalci si dokonce vytesali hlavy některých zakladatelů svého státu, George Washingtona a Thomase Jeffersona, do posvátné hory Šesti praotců. Na území, které bylo předtím smluvně a na věky ponecháno Siouxům.

(*Otočí se na ženu s triumfálním výrazem.*)

MUŽ: Až teď Trump vše napraví.

ŽENA: *(nevěřícíchně)* Co jako napraví? Vyžene Američany z USA?

MUŽ: Samozřejmě, nevšimla sis? Když přísahal, nedal levou ruku na Bibli. To přeci znamená, že nezáleží na tom, co říká, jen na tom, co dělá. Odplata může začít. USA je největší imigrantský stát na světě. Založený proti vůli a přes mrtvolu Siouxů a všech ostatních kmenů. Nyní bude spravedlnosti učiněno zadost. Už nebude žádná genocida, žádné USA — běloši si sbalí kufry a pojedou.

ŽENA: *(opatrně)* A Trump je podle tebe ten indiánský spasitel?

MUŽ: *(s přesvědčením)* Přesně! Velký duch se konečně probral. To, jak mluví spasitel Trump, co plánuje, s kým se stýká — to všechno směřuje k likvidaci těch jejich Spojených států. Alespoň tak, jak jsi je znala. Trump pomstí všechna příkoří způsobená původním obyvatelům, všechny zločiny spáchané přistěhovalci.

ŽENA: *(skepticky, s pohledem na obrazovku)* Ty, ale ten Trump — možná kdysi blondák, a možná občas s oranžovým obličejem — vůbec nevypadá jako indiánský spasitel. Nejčastěji vypadá jako typickej bílej lotr z Vinnetoua.

MUŽ: *(vážně, klidně)* Tím se nesmíš nechat zmást, ženo. Cesty Manitua jsou nevyzpytatelné. Teď si to konečně bledé tváře odskáčou.

(Ticho. Muž se posadí, složí ruce do klína a podívá se na ženu s výrazem tichého očekávání.)

MUŽ: Jak končí ta písnička? Zazpívej mi ji prosím.

Žena chvíli váhá, pak se nadechne a zazpívá — tiše, skoro slavnostně:

ŽENA: *(zpívá)* „... A cáry vlajky hvězdnatý po kopcích vítr vál, tam uprostřed svých vojáků leží i generál.“

(Ticho. Muž se zadívá na televizní obrazovku.)

MUŽ: *(potichu)* Děkuji ti. To jsem potřeboval slyšet.

Konec.

EPILOG

Scénář pro dramatickou četbu

Postavy:

- **ŽENA** — manželka, zemitá, bystrá, s nečekaně přesnými postřehy
- **KÁČKO** — manžel, filozofující snílek, říká mu tak jen ona

---

Vánoční večer. V bytě je tma a světlo svíček nebo stromečku. Atmosféra je klidná, trochu nostalgická.

KÁČKO: *(zablouhaně)* Ženo, víš, co říkal Bartoš?

ŽENA: *(bez váhání)* Nevím, ale ty bys měl vědět, že tvůj opileckej kámoš mě nezajímá.

KÁČKO: Tohle se ti bude líbit. Bartoš má teorii, že čas v životě utíká stále rychleji, protože každý další rok je menší částí celku — celého života. Když jsou ti dva roky, tak jeden rok je polovina tvého života, když ti je třicet, třicetina, když šedesát, šedesátina. To je pěkná teorie, vid’?

ŽENA: *(přikývne)* Pěkná. Aspoň to je něco jinýho než ta politika, pořád dokola. Jako by na světě nebylo nic důležitějšího.

KÁČKO: To máš pravdu, drahá. Letos jsme to s politikou trochu přeháněli. Ale i tak jsme si krásně popovídali. Lidé se dnes obecně málo baví.

ŽENA: *(s mírnou výčitkou)* No hlavně si myslím, Káčko, že si málo naslouchají. Ty máš k tomu taky sklony. Většinou si meleš svou, a když já ti něco řeknu, tak mě neposloucháš.

KÁČKO: *(trochu uražen, ale s humorem)* Poslouchám tě úplně ve všem! Co si mám vzít na sebe, kam pojedeme na dovolenou, kolik budeme mít dětí. Jen kvůli tobě jsem se stal obchodníkem. Všechno bylo vždycky podle tebe.

ŽENA: *(klidně, věcně)* To je možný. Ale je to hlavně proto, že ty se o praktický věci každodenního života vůbec nezajímáš. Furt chodíš jak ve snách — kam tě postavím, tam tě najdu.

KÁČKO: *(dojatě)* To mě mrzí, drahá, že si myslíš, že ti nenaslouchám. Budu se odteď víc snažit. Vzájemná komunikace je totiž moc důležitá. Nietzsche pokládal manželské rozhovory za nejdůležitější pro udržení dobrého vztahu.

ŽENA: (*s ostražitostí*) Nietzsche? Nebyl to náhodou starej mládenec?

KÁČKO: (*zarazí se*) Vidiš, to mě nenapadlo. Stejně jako Schopenhauer, Kant, Spinoza. A Tomáš Akvinský hořícím polenem odehnal krásnou kurtizánu, kterou za ním poslali jeho bratři. Chtěli ho tak odvést od jeho teologické a filozofické kariéry. Tak se mi zdá, že manželství nejde moc dohromady s filozofií.

ŽENA: (*rozhodně*) Ale prosím tě? To jako, že ses neměl ženit? A kdo mi to nadbíhal, kdo koho uháněl? Tys rozhodně nebyl žádnéj krasavec — žádnéj Sean Connery, jak teď o sobě občas tvrdíš.

KÁČKO: (*s nostalgickým úsměvem*) No jo, Sean Connery. Líbil se mi jako mnich v tom filmu Jméno růže. Ale je to jen taková vzpomínka na mou nenaplněnou kariéru mnicha. Když ty jsi mě, ženo, tak okouzila, že jsem si život bez tebe už nedokázal představit. Uvědomil jsem si totiž, že bych bez tebe nebyl celým člověkem. Pak už jsem nikdy nelitoval toho, že jsem opustil svou slibnou kariéru v teologii a filozofii.

ŽENA: (*suše*) Jakou kariéru?

KÁČKO: Jak jsem pracoval v maringotce a měl jsem spoustu času na studium teologie.

ŽENA: (*nevěřicně*) Studium a slibná kariéra? V maringotce?! Poslední čerpač u Vodních zdrojů někde na blatech v jižních Čechách? Co nejdál od lidí?

KÁČKO: Ne od všech lidí, drahá. Jenom od komunistů. Přece víš, že hned po Sametové revoluci jsem se vrátil zpátky do civilizace. A jaká to byla krásná doba! Hroutil se Sovětský svaz...

ŽENA: (*tiše, vážně*) Tak to vidíš, Káčko. A teď to vypadá, že se hroutí Amerika.

KÁČKO: (*přikývne, zamyslí se*) To máš pravdu, ženo. Taky mám ten pocit. Totiž, on už matematik Kurt Gödel dokazoval, že v Americe to mají zakotveno v ústavě — tenhle bezproblémový přechod k diktatuře...

(*Odmlka. Podívá se na ženu.*)

KÁČKO: Drahá, teď mě napadá. Co bude s tou naší Evropskou unií? Nevypadá to s ní, tedy s námi, moc dobře.

ŽENA: (*pevně*) Nevypadá. A já ti, Káčko, řeknu proč. Ty seš furt samá filozofie, matematika a historie — a nevidíš úplně jednoduché věci.

KÁČKO: Jaké, ženo?

ŽENA: Tak se jen podívej na to, jaký lidi se teď v demokraciích dostávají k moci. Když řeknu, že jsou nevychovaný, tak to pro ně bude pochvala. Teď to je všude samej lhář, sprosták, podvodník, hulvát nebo hochštapler. Člověk aby se modlil, aby mezi nima nebyl nějaký úchyl. Jak si myslíš, že pak může společnost fungovat? Tyhle lidi je lepší dětem ani neukazovat, natož, aby to byly nějaký vzory.

KÁČKO: (*rozsvítí se mu v očích*) Drahá, teď mi to došlo. Ty máš zase pravdu. Civilizace a všechno s ní spojené, včetně demokracie, je nepřírozené. To nemáme v genech. Přírozený je pro nás pravěk. Takže všechno, co nebylo v pravěku, se musíme učit — i to slušné chování. Učíme se, jak se oblékat, když jdeme na koncert, učíme se, že se nepomlouvá, nelže, nepodvádí, nekrade. Nic z toho není přírozeně samozřejmé.

(*Vstane, začne gestikulovat.*)

KÁČKO: Problém je v tom, že výběr našich politiků — volby — dnes není nastaven pro potřeby civilizace. Volby jsou totiž vyladěny pro potřeby pravěké společnosti. Volíme lidi autentické, přírodní, přírozené. Chceme, aby se projevovali takoví, jací jsou. Čím méně vzdělání a vychování, tím lépe. Vzdělání a vychování tě totiž činí nepřírodným — takže nevolitelným. Takhle je to jednoduché.

(*Zastaví se. Podívá se na ženu s vděčností.*)

KÁČKO: Co já to pořád vymýšlím za složitosti? Ještě že tě mám, ženo! Přesně jak to říkal americký filozof Huston Smith. Jednou z rolí manželky je bránit muži, aby ze sebe dělal naprostého blázna.

ŽENA: (*s jemným úsměvem, po krátké odmlce*) Tak to nevím, Káčko, jestli se mi daří tuhle roli naplňovat. Ale to ať posoudí někdo jinej.

Konec.